

תיקוני עירובין

גליון שאלות הלכתיות

המתחדשות מידי שבוע בבדיקת העירובים השכונתיים

גליון מס' 199
שבט תשע"ט

שמחבר מהצד החיצוני של הקיר, ויש הרבה שמניחים על המזגן דברים, הרי זה כמו זיז, שאם הוא בתוך ג' טפחים לחלון נחשב לחורי רה"י ומותר להניח עליו. וכאשר הוא מעל רה"י, כגון בנין הסמוך לרחוב ואין חצר לפניו [מצוי בבנין שיש תחתיו חנויות], יש את החשש שאם יפלו יבוא להרימם, לכן לא יניח עליו כרים וכסתות, ולא כלי פלסטיק וצעצועים, אלא רק כלים שאם ייפלו יישברו, כגון צלחות שהניח לייבוש. ומ"מ אם החלון אינו מעל רשות הרבים אלא מעל כרמלית, כגון מעל חצר שאינה מוקפת כהלכה, או לשיטות שאין רה"ר ברחובותינו, מותר להניח גם שאר כלים, כי בזה לא גזרו שמא יפול לכרמלית, מפני שזו גזירה לגזירה.

ואם המנוע רחוק ג' טפחים מהחלון [ואפילו שאינו בצד אלא רק שהוא נמוך מהחלון], אין לו דין חורי רה"י, ונידון בפני עצמו, שאם אינו רחב ד' טפחים, הוא מקום פטור. ואם רחב ד' טפחים לדעת השו"ע (סי' שמ"ה סט"ו) הוא כרמלית, ולהגר"א זה מקום פטור.

להניח בסודגים הפצים שיכולים ליפול

ולפ"ז יש לדון האם מותר להניח כלי פלסטיק על הסודגים היוצאים מהחלון (סורג קטן), כאשר הם מעל אוויר הרחוב שהוא רשות הרבים, כי הרי הם יכולים ליפול ויש חשש שיבוא להרימם בשבת. אבל בזה יש לדון להתיר מסברא שלא גזרו אלא בזיז, שהוא נמצא מחוץ לדירה, והדרך שהדברים שבו נופלים, כי אין להם שום תפיסה. משא"כ בסודגים שאינם כמו זיזים שנצאים מחוץ לבית, אלא הם מוקפים במחיצה שיש בה לבד והם נחשבים בתוך הבית, יש להקל ולומר שעל זה חז"ל לא גזרו, שלא גזרו על כל חפץ שיכול ליפול, אלא על זיז שמצוי שהחפצים שבו נופלים. הנה אנו רואים בזה, איך לוקחים דין של מציאות שאינה קיימת בזמננו, ומתרגמים אותה לדברים שמניחים על המזגן, שבהרבה בתים רגילים לעשות כך. וכמו כן יש לדון בה בסברא שאינה כתובה בהנחה על סודגים שבולטים מקיר הבית.

הצלחת המגבית והתהלת הפעילות ברחבי הארץ

בסייעתא דשמיא אנו מסכמים את ימי המגבית בעשיה מבורכת, ובמנוף להמשך התרחבות בכל הארץ. דבר ראשון אנו מודים לכל התורמים שלקחו שותפות בפעילות הגדולה, ונתנו מכספם להצלחת המהפכה החיובית, שהולכת ומתרחבת בין כל שכבות הציבור, לתקן את העירובים כהלכה, ולדאוג שיהיה פיקוח מוסמך על העירוב. ישוים רבים מגישים כעת בקשה תיקון העירוב, בעקבות הבדיקה שנעשתה ע"י מוקד העירוב, ואנו מקוים ומשתדלים לכוון אותם שיעשו בצורה נכונה, ע"י מי שמוסמך ויודע את ההלכות המעשיות. כמו כן בשכונות חרדיות יש ביקוש ממה שכוונת חדשות לעשות עירוב מהודר, וכעת בעז"ה הנתחיל בעשייתם.

מיד עם סיום המגבית, התחילו בפעילות רחבה ברכישת ציוד וחומר מתאים לעשיית עירובים. בשבוע זה נרכשו חמישים לחיים מברזל להתקנת עירובים קבועים, ולמעלה מעשרים לחיים המיועדים לעשיית עירובים זמניים, חוטים ועוד. כמו כן נשלחו בודקי עירובים למספר רב של מקומות, בצפון, במרכז ובדרום כפי שנכתוב להלן. כמו כן הוקצה בשלב ראשון תקציב לעירוב שכונתי בבית שמש, ולתיקון שני ישובים בצפון הארץ.

לימוד ההלכות האקטואליות בזמננו

גם לשאר הציבור שאינו מתעסק בעשיית עירובים, יש דבר חשוב מאוד, במיוחד בימים אלו, שאלפים רבים התחילו בלימוד המשנה ברורה הלכות עירובין, במסגרת דף היומי בהלכה של ארגון "דרשו" הנפלא, הרי זו הדמנות להוסיף ללימוד גם את ידיעת ההלכות האקטואליות בזמננו, לפענח ולתרגם את הנלמד בספרים אל המציאות שבה אנו חיים. ניכר דוגמא במה שלמדו בשבוע זה בשו"ע (סי' ש"ג ס"ג) מה הדין של אדם שיש לו רוק פפה ויוצא בשבת לחוץ, השו"ע כותב שאם הצטבר הרוק בפיו, יש בו איסור הוצאה, ויש לברר ולהבין באיזה רוק מדובר, האם במה שאנו קוראים רוק, או בליחה סמיכה, ואיך נלמד מזה לגבי צואת האף שמצויה להרבה בני אדם בימות החורף.

וכן מה יש לנו ללמוד מהדין של אדם שזורק חפץ ממרפסת למרפסת מעל הרחוב (סי' ש"ג ס"א), הרי כיום לא עושים דבר כזה, ובכל זאת מבין השורות נלמד מה הדין של מי שהולך עם חפץ בלי לעצור, שיש לו איסור להביא אל הבית האוויר מחמת תקנת עירובי חצרות (בה"ל ד"ה ומותר), וכן יש לו איסור לשאת בדרך אפילו בכרמלית שמא יניח, ואינו דומה לזורק באוויר שאין חשש שיעצור להניח (חזו"א סי' ק"ט ס"ק י"ט), [ורק במי שהחשיך לו בדרך כתב החזו"א פתרון כזה, משום שנפסק להלכה שהתירו לו איסור דרבנן מסוים, וזה לא שייך במי שמראש מתכנן לטלטל בצורה כזו].

להניח הפצים על המנוע של המזגן

דוגמא נוספת מהדין שכותב השו"ע (סי' ש"ג ס"ג) שמותר להניח חפצים על זיזים שיוצאים מהכותל שמחוץ לבנין, גם כאשר יש תחתיהן רשות הרבים, כי הזיזים הסמוכים לחלון הם חורי רשות היחיד, ומ"מ אין להשתמש שם אלא בדברים שאם יפלו יישברו, כדי שלא יהיה חשש שמא יפלו לרחוב ויבוא להרים אותם. והנה הלומד יכול להבין את הדברים, אך אינו מוצא מה זה קשור לזמננו שאין זיזים מחוץ לבנין, ולא מניחים שום דבר בבליטות בקיר החיצוני.

אבל בשיעורים היומיים שע"י "מוקד העירוב" נמצא שגם בזמננו יש דוגמאות מצויות לכך, כגון אדם שיש לו מתחת החלון מנוע של מזגן

לשמיעת שיעורים בטלפון מהרב משה אנגלרד שליט"א

לשיעור בנושא שאלות אקטואליות בנושאים שונים בעירובין

03-6171111-1-3-3-52

לשיעור בהלכות מעשיות בזמננו לפי הספק דף היומי בהלכה

03-6171110-1-19

השיעורים מומלצים מאוד גם למגידי השיעורים, שיוכלו לקחת מהם דברים מעניינים, לשלב בתוך השיעורים דוגמאות מעשיות להלכה למעשה.

האם הצליחה המגבית והגיעה אל היעד

רבים שואלים האם המגבית הצליחה, האם הגענו אל סכום היעד המבוקש. והנה זו באמת שאלה מתבקשת אלפי האברכים שתרמו, הם אברכים שמבינים את הצורך בפעילות של מוקד העירוב, מבינים שזה נוגע אליהם באופן ישיר, שיהיו עוד מקומות כשרים כהלכה, שבני משפחתם יוכלו לנסוע לשם לשבתות, וגם אם הם לא נוסעים למקומות כאלו לשבתות, בכל זאת בשביל לזכות יהודים אחרים, אחרי שרואים בגליונות עד כמה המצב חמור בעירובים שביישובים, שאין מי ששם לב איך עושים, וכל כך הרבה מקומות שכבר עושים עירוב ויש אחראי, ובכל זאת עדיין לא זכו להגיע לעירוב מינימלי, בגלל שאין להם מי שיעוד את ההלכות, להורות כיצד לעשות, אם כן חשוב לדעת האם כעת נזכה שיהיו עוד ישובים ללא חילול שבת, והאם יהיו עוד מקומות מוכשרים ברמה הטובה למשפחות האברכים.

אלא שיש לחלק בין שתי השאלות. המגבית לא הגיעה אל היעד המבוקש, התקרבונו למאה אלף שקלים בס"ד, אלא שבכל זאת במוקד העירוב רואים בזה הצלחה גדולה. ומדוע.

במהלך המגבית היו הרבה אברכים שאמרו למה רק מאה וחמישים אלף, הרי כולם עושים כמה מליונים, למה לא עושים עם חברה מקצועית. והתשובה לכך כרוכה בכמה נתונים פשוטים, שלצערנו אנו חיים בהם. כמה אנשים יודעים מהו עירוב, כמה אנשים מבינים שצריך לשלם כדי שיהיה עירוב, שלא מספיק עירוב של רבנות, אלא צריך עירוב שכוונתי מפוקח טוב ובהידור. בשביל חברה מקצועית צריך לגייס עשרות פעילים שאי לנו דרך להשיג אותם. כולנו אברכים שיושבים ועוסקים בעמלה של תורה. כיום לאחר כעשר שנות פעילות יש כבר כמה אלפי משפחות שיודעות שיש מושג לברר על עירוב, מתוכם כמה אלפי אברכים שיודעים שהם בעצמם לא יטלטל ובמקום שאין פיקוח מוסמך על העירוב, אבל עדיין לא הגענו למצב שאפשר לצאת בו אל הקהל הרחב, לצערנו.

האם הציבור יודע שצריך עירוב כדי לטלטל

לקחנו לשיחה את אחד מראשי הפעילים שעסקו במגבית בימים אלו, ושאלנו אותו מה הוא מספר מהדברים שראה בימים אלו. והיו לו דברים שותרים מן הקצה אל הקצה. היו כוללים שהיו מודעים לנושא, ולא היה צריך להסביר שצריך עירוב, אלא כולם שיבחו את התועלת הגדולה, וכמובן שבנוגע לתרומה יש שנתנו הרבה ויש שנתנו מעט. לאחר שהיה בכזה מקום, הוא קיבל חיזוק, מהמודעות שנכנסה, שלא היתה לפני כמה שנים.

אבל היו מקומות שלא הכירו בכלל את הנושא, שבביל מה צריך אותו. הוא נכנס לכולל של כשישים אברכים מחוג קצת אחר, ברחוב רבי עקיבא בבני ברק, וכמעט כולם לא התענינו בכלל, זה לא נוגע אליהם. המבט הזה של אותם אברכים, גרם לו חלישות הדעת, הרי ודאי שהילדים שלהם מטלטלים, והרבה מהם גם מטלטלים בעצמם, האם הם לא צריכים שהעירוב יהיה טוב, ואם נניח שהוא כשר בהכשר העירויני, הרי יש כ"כ הרבה מה להוסיף להדר בו.

וכמו כן הם נוסעים להרבה ישובים שבינתיים אין בהם עירוב כשר, הרי כל תרומה כזו היא תועלת עצומה לכל תורם לעצמו, מלבד התרומה עבור אחרים, להצילם מחילול שבת, שגם היא מצוה גדולה מאוד.

אלא שהציבור הזה עדיין לא הגיע למצוה הזו, הוא לא למד שיש מקומות שאסור לטלטל בהם, או שהוא סבור שאם הוא לא מטלטל מחמת דעת השו"ע, ורק אשתו ובניו מטלטלים, זה כבר לא מחייב אותו. ובשביל הדבר הזה עצמו היתה חשובה המגבית, להביא אל יהודים שמהאורי היתר לטלטל לו או לילדים, יש מערכת שלימה של עירוב, שצריכה בדיקה ותיקונים כל שבוע, ואם לא בדקו אותה טוב, או לא תקנו אותה נכון, אסור לטלטל.

ולא בכל מקום עושים את הדבר באופן המועיל.

הידיעה הזו צריכה להמשיך ולעבור אל שכבות נוספות בציבור, וכל אחד יכול ליטול חלק בזה, על ידי הדיבור על הנושאים ההלכתיים הנלמדים כעת, עם השאלות המצויות, שאפשר להשיג בקלות בגליון זה ובגליון החדש "פתח העירוב", שמותאים לפי ההספק השבועי של הדף היומי בהלכה. ניתן קבלו במייל (הרשום בסוף גליון זה), או ב"קובץ גליונות" הנדפס מידי שבוע.

בדיקת ששה עירובים גדולים, והסיור עם המתנדבים

לאחר ימי המגבית, יצאו צוות מוקד העירוב, הבדוק עם מתנדבים נוספים, אל כמה ערים וישובים, לבדוק לברר ולהורות, כיצד לתקן את העירוב כהלכתו, בשבוע זה נבדקו בס"ד שתי ערים גדולות במרכז, ועוד ארבעה ישובים, שנים מהצפון ושנים מהדרום. תקצר היריעה מלהכיל את מגוון הדברים שראינו, דברים כשרים ושאינם כשרים, חלקם פשוטים וחלקם מורכבים, ולא נוכל להביא כאן אפילו עשירית מהם. ובמאמר זה נעסוק ביום אחד של השבוע, שבו נבדקו שני ישובים בדרום באזור קוממיות, והיו בהם הרבה הפתעות.

ביום זה לקחנו איתנו גם ארבעה מתוך האברכים שאספו למגבית והגיינו לסך 1000 שקלים, אברכים, והרגישו קשר מיוחד ורצון לראות את ההלכות בשטח, ויצאו איתנו לסויר ארוך במשך כמה שעות, שבו עברנו עמוד אחרי עמוד, וכתבנו את הדינים הנוגעים לכל מקום. האברכים התפעלו מאוד והודו על התועלת המיוחדת מהלימוד של המקרים בשטח, שהוא עוד יותר חזק מהלימוד דרך התמונות וההמחשות, והם מחכים כבר להזדמנות נוספת שיוכלו להשתתף בה.

ההפתעה שהיכתה בצורת הפתח הראשונה

בסויר זה נכנסנו לשני ישובים, ומיד בכניסה לשוב הראשון הם מצאו דבר חמור מאוד, בעמוד הסמוך לשער הכניסה, היה עץ שנשען על ראש העמוד, והענפים הסתירו את ראשו, האברכים העירו ושאלו האם אין בכך בעיה הלכתית שהענפים נוגעים בחוט. הבדוק אמר להם שבמקרה זה מדובר בחוט ברזל, וגם הענפים נמצאים במקום הקרוב לעמוד, אין כ"כ חשש שהענפים ינדנדו את החוט, ולכן אפשר להמשיך הלאה, רק לציין בדו"ח שיגזמו את הענפים, כדי למנוע בעיה בעתיד.

אבל פתאום אחד מהאברכים שם לב שהחוט אינו נמצא מעל העמוד כלל, אלא מעל ענפי העץ. התברר שהאחראי שקשר את החוט לאחר שנקרע, לא היה יכול להגיע אל ראש העמוד עצמו, והספיק לו שהחוט מונח על אחד הענפים.

במצב כזה הרי העירוב פסול לגמרי, כי כאשר החוט אינו מעל העמוד, אין לזה דין צורת הפתח, וא"כ כל הישוב פרוץ, ואסור לטלטל בכל מקום בישוב.

האברכים נדהמו לראות כבר בחוט הראשון דבר שפוסל לגמרי, עד היום רק הבדוק של המוקד היה מספר כאלה סיפורים שהעירוב בישוב פסול, והיה קצת ספק אם להאמין לו, כעת הגיעו כולם למקום שהמוקד עדיין לא נגע בו, והנה כבר בצורת הפתח הראשונה העירוב פסול ממש, הדבר הזה עצוב מאוד, אבל הוא מלמד, למרות שמדובר בישוב עם הרבה שומרי שבת, וכיום יש בו רב חרדי, בכל זאת העירוב פסול כבר בפתח הראשון.

בעיות המורות בצורת ראשי העמודים

המשכנו יחד עם האברכים לראות את שאר העמודים, וכמובן ההפתעות לא אחרו לבוא. חלק גדול מהבעיות היו בראשי העמודים, שנעשו בצורה שאינה נכונה, וגרמו לכך שהחוט לא היה מעל העמוד.

בכמה מקומות עשו את הברזלים הקטנים שבראש העמוד, מן הצד של העמוד, ואז החוט שעובר ביניהם נמשך אל הצד, במקרה זה היה מקום לדון האם אפשר לומר שהחוט נמצא מעל העמוד, כי אם הברזלים צמודים ממש לעמוד, א"כ החוט נמצא מילימטר מעל העמוד. אבל כנגד זה אם יש רווח קטן שאינו ניכר כשמביטים ממרחק, הרי החוט אינו מעל העמוד.

במקומות נוספים היה ראש יותר גרוע, שהברזלים פתוחים הרבה יותר מרוחב העמוד. במקרה זה החוט לגמרי מחוץ לעמוד, ללא ספק, אמנם היו מקומות שהעבירו את החוט בראש העמוד אל הצד האחורי של העמוד, ואז למרות הרווח הגדול בכל זאת החוט עבר מעל העמוד. אלא שאי אפשר להשאיר דבר כזה, כי בפעם הבאה שיקשרו חוט חדש יתכן שיקשרו אותו לצד, ואז החוט יהיה מחוץ לעמוד לגמרי.

מקום נוסף שהיה ראש משונה מאוד, שהלחימו ברזל אחד עומד, ומעליו כעין ח' רחבה, והחוט לגמרי אינו מעל העמוד כלל.

הדברים האלו הם מעט מתוך הדברים שנמצאו, ואי"ה נערוך עוד מאמר נפרד לדברים האלו, ובעז"ה בישוב הזה עוד יתקנו את העירוב בקרוב, אבל אנחנו נלמד מכך כבר עכשיו, שזוהו בעז"ה ללמוד ולקיים, ולא להיכשל.

לברורים בנושאי עירובין, וכן לתרומות וסיוע בהפצת הגליון:

ניתן לקבל את העלון במייל כשר, לשלוח בקשה ל- 1083320@GMAIL.COM